

אמנת כדור הארץ

מבוא

אנו ניצבים בפני תקופה קריטית בהיסטוריה של כדור הארץ, תקופה בה יהיה על האנושות לבחור את עתידה. בעוד עולמנו נעשה יותר מורכב ושבייר, העתיד נושא בחובו הן סכנות רבות והן תקוות. על מנת לנוע קדימה, עלינו להכיר בעובדה שבקרב מגוון התרבויות וצורות החיים, אנו משפחה אחת של בני אנוש, כולנו חברים בקהילה אחת של עולם בעל גורל משותף. עלינו להתאחד על מנת שניצור חברה גלובאלית ברת-קיימא המושתתת על כבוד לטבע, זכויות אנושיות בכל פינה שבעולם, צדק כלכלי ותרבות שתהיה שוחרת שלום. על מנת שנשיג מטרות אלו, חיוני כי אנו, תושבי כדור הארץ, נצהיר על אחריותנו אחד כלפי השני, כלפי הקהילה הרחבה יותר של החיים וכלפי דורות עתידיים.

ביתנו, כדור הארץ

האנושות הינה חלק מעולם המשתנה בקצב מסחרר. ביתנו, כדור הארץ, מתהדר בקהילה ייחודית של יצורים חיים. כוחות הטבע הופכים את הקיום להרפתקה תובענית ולא ודאית, אך כדור הארץ יצר את התנאים ההכרחיים להתפתחות החיים. כושר עמידותה של קהילת החיים וטובת האנושות תלויים ביכולתנו לשמור על סביבת חיים שתהיה בריאה – כזאת שתכלול את כל המערכות האקולוגיות, את מגוון הצמחייה, ובעלי החיים, את האדמות הפוריות, המים הטהורים ואת האוויר הצח. משאביו המוגבלים של כדור הארץ חייבים להוות דאגה המשותפת לכל בני אנוש. שימור המגוון שבכדור הארץ, יופיו וחיותו הינם בגדר אמנה קדושה.

מצב כדור הארץ

דפוסי הצריכה והיצור השגורים גורמים להרס סביבתי, להתמעטות המשאבים ולהכחדה המונית של מינים רבים. הקהילות נחלשות. אין חלוקה שווה של פירות הקידמה והפער בין העשיר לעני רק גדל. חוסר צדק, עוני, בורות וסכסוכים אלימים מתרחשים כל העת ומביאים עמם סבל רב. גידול תקדימי של אוכלוסיית העולם העמיס קשיים על המערכות הסביבתיות והחברתיות. קיים איום ממשי על עצם יסודותיו של הבטחון העולמי. מגמות אלה הינן מסוכנות אך אינן מחוייבות המציאות.

האתגרים שלפנינו

הבחירה בידינו: אם ליצור שותפות כלל-עולמית אשר תדאג לכדור הארץ ולתושביו או שנסתכן בהרס קיומנו ומגוון המינים. יש צורך בשינויים בסיסיים של ערכינו, מוסדותינו והדרך בה אנו מנהלים את חיינו. עלינו להבין כי ברגע שקיים מענה לצרכים הבסיסיים, הרי שההתפתחות האנושית היא עניין של 'להיות יותר' להבדיל מ- 'לצרוך יותר'. יש בידינו את הידע והטכנולוגיה לספק את הצרכים של כלל האוכלוסייה ולהפחית את השפעתנו על הסביבה. הופעתה של חברה כלל-עולמית, יוצרת הזדמנויות

חדשות לבנייתו של עולם דמוקרטי ואנושי יותר. קיים קשר הדוק בין האתגרים הכלכליים, הסביבתיים, הפוליטיים, החברתיים והרוחניים שלנו וביחד נוכל ליצור פתרונות כוללניים.

אחריות כלל-עולמית

על מנת לממש שאיפות אלה, עלינו לחיות מתוך תחושת אחריות כלל-עולמית, תוך כדי גילוי הזדהות אישית הן עם כלל הקהילה האנושית והן עם הקהילות המקומיות בהן אנו חברים. אנו מהווים בעת ובעונה אחת, הן אזרחים של מדינות שונות והן אזרחים של עולם אחד בו 'המקומי' 'הכללי' מחוברים יחדיו. לכולנו אחריות לרווחתה של המשפחה האנושית ועולם החי הן בהווה והן בעתיד. רוח האחוה וההזדהות עם כלל החיים מתחזקת כשאנו מנהלים את חיינו תוך כדי מתן כבוד למיסתורין שבחיים, לתחושת ההויה שבמתנת החיים ולתחושת ענווה ביחס למקומו של האדם בטבע.

אנו זקוקים באופן מיידי לחזון משותף ביחס לערכינו הבסיסיים על מנת שיהווה בסיס מוסרי לקהילה העולמית החדשה. יחד ובתקווה משותפת, אנו כפופים לעקרונות הללו כדרך חיים ברת-קיימא שתהיה למכנה משותף על-פיו ינהגו כלל האירגונים, האנשים, הממשלות והמוסדות הכלל-עולמיים.

עקרונות

1. כבוד ודאגה לבעלי החיים

1. מתן כבוד לכדור הארץ ולמגוון החיים

- I. להכיר בעובדה כי קיימים יחסי הגומלין בין כל היצורים, וכי לכל צורת חיים יש חשיבות שאינה תלויה בערך שהיא נושאת בעיני המין האנושי.
- II. לאשר את האמונה בכבוד המובנה של כלל האנושות ובפוטנציאל האנושי מבחינה אינטלקטואלית, אמנותית, מוסרית, ורוחנית.

2. לטפח ולדאוג לקהילת החי באהבה, הבנה וחמלה.

- I. להכיר בעובדה כי זכות הקניין, הניהול והשימוש במשאבים טבעיים מביאים עמם את החובה למנוע נזק סביבתי ולשמור על זכויות האדם.
- II. להכיר בעובדה כי יותר ידע, כוח וחירויות מביאים עמם יותר אחריות כלפי טובת הכלל.

3. לבנות חברות דמוקרטיות שיהיו צודקות, משותפות, איתנות ושחרות-שלום.

- I. לדאוג לכך שכל הקהילות, בכל הרמות, יהיו ערבות לזכויות האדם ולחירויות הבסיסיות. לספק לכולם את האפשרות למימוש הפוטנציאל המלא.

II. לקדם צדק חברתי וכלכלי אשר יאפשר לכלל האוכלוסיה להשיג פרנסה שתהיה הן בטוחה, הן בעלת-ערך והן אחראית מבחינה סביבתית.

4. לשמור על יופיו ועושרו של כדור הארץ לטובת ההווה ולטובתם של הדורות שיבואו.

I. להכיר בעובדה שחופש הפעולה של כל דור ודור מותנה בצרכים של הדורות העתידיים.

II. להעניק ולהעביר לדורות העתידיים ערכים, מסורות ומוסדות אשר יביאו לשגשוג לטווח ארוך של הקהילה האנושית והסביבתית של כדור הארץ.

על מנת להגשים את המחויבויות הרחבות הללו, יש צורך ב:

II. אמינות סביבתית

5. לשמר ולשמור על האמינות של המערכות הסביבתיות של כדור הארץ תוך כדי מתן תשומת לב מיוחדת למגוון החי ולתהליכים הטבעיים אשר מקיימים את החיים.

I. לאמץ תכניות פיתוח ותקנות אשר יהפכו את שימור הסביבה לחלק בלתי נפרד מכל יוזמות הפיתוח.

II. לקיים ולשמור על מאגרים טבעיים, כולל אזורים ימיים ושטחים פתוחים. לשמר את מערכות כדור הארץ, לשמור על מגוון החיים ועל מורשתנו הטבעית.

III. לקדם את התאוששותם של מינים נכחדים ומערכות סביבתיות.

IV. לווסת ולחסל אוכלוסיות זרות או יצורים שעברו שינוי גנטי כזה העלול לפגוע באוכלוסיות מקומיות ובסביבה, ולמנוע הופעתם של יצורים כאלה העלולים לגרום נזק.

V. לנהל ולווסת את השימוש במשאבים מתחדשים כמו מים, אדמה, מוצרי-יער ויצורים ימיים בדרכים שלא יעלו על כושר ההתחדשות. כך נשמור על בריאותה של הסביבה הטבעית.

VI. לנהל את הכרייה והשימוש במשאבים מתכלים כמו מינרלים ודלקים בדרכים שיקטינו את ההתמעטות ולא יגרמו לנזק סביבתי חמור.

6. מניעת נזק – הדרך הטובה ביותר לשימור הסביבה. כאשר הידע מוגבל, יש לנהוג במשנה זהירות.

I. לפעול על מנת למנוע אפשרות של נזק סביבתי חמור או בלתי-הפיך גם כשהידע המדעי שינו שלם.

- II. להעמיס את נטל ההוכחה על אלו שטוענים כי פעולה כזו או אחרת לא תביא לנזק משמעותי ולדאוג לאחריותם לנזק סביבתי.
- III. לדאוג לכך שתהליך קבלת ההחלטות בנושא הפעילות האנושית יענה על הנסיבות הלא-ישירות, הנסיבות שלטון ארוך ולטווח רחוק, אלה המצטברות, ואלה הכלל-עולמיות.
- IV. למנוע כל זיהום סביבתי ולא לאפשר כל הצטברות של חומרים מסוכנים, רעילים או רדיואקטיביים.
- V. למנוע פעילות צבאית המזיקה לסביבה.

7. לאמץ דפוסי ייצור, צריכה, והתרבות אשר משמרים את כושר ההתחדשות של כדור הארץ, את זכויות האדם ואת טובת הכלל.

- I. להפחית, למחזר ולעשות שימוש שניוני בחומרים אשר מהווים חלק ממערכות הייצור והצריכה. לדאוג להטמעתה של פסולת ביתית במערכות הסביבתיות.
- II. בעת שימוש באנרגיה, יש צורך לנהוג ביעילות ובאיפוק ולהסתמך יותר ויותר על מקורות אנרגיה מתחדשים כמו אנרגיות שמש ורוח.
- III. לקדם את הפיתוח והאימוץ של טכנולוגיות ידידותיות לסביבה.
- IV. להכליל את מלוא העלויות החברתיות והסביבתיות של המוצרים והשירותים במחיר המוצרים ולאפשר לצרכן לזהות מוצרים אשר עונים על הסטנדרטים הגבוהים ביותר מבחינה סביבתית וחברתית.
- V. לאפשר נגישות כלל-עולמית לשירותי בריאות המעודדים ריבוי טבעי, בריא ואחראי.
- VI. לאמץ דרך חיים המדגישה את איכות החיים ואת ההסתפקות החומרית במועט בעולם שהינו מוגבל.

8. לקדם לימודים אודות סביבה ברת-קיימא ולטפח את חילופי המידע הנרכש באופן רחב ופתוח.

- I. לתמוך בשיתוף הפעולה הבין לאומי בנושאי מדע וטכנולוגיה תוך הקצאת תשומת לב מיוחדת למדינות מתפתחות.
- II. להכיר ולשמר את הידע המסורתי והתבונה הרוחנית שבכל התרבויות אשר תורמות לשימור הסביבה וטובת כלל האנושות.
- III. להבטיח כי מידע בעל חשיבות מירבית לבריאות האדם ולשימור הסביבה ובכלל זה גם מידע תורשתי, יהיו זמינים לכלל הציבור.

ו.ו. צדק חברתי וכלכלי

- 9. חיסול העוני כצו השעה מבחינה מוסרית, חברתית וסביבתית.

- I. להבטיח את הזכות למים טובים לשתייה, אויר נקי, מספיק מזון, אדמה לא מזוהמת, מחסה, תברואה, וחלוקה הוגנת של המשאבים הלאומיים והבין-לאומיים.
- II. להבטיח לכל בן אנוש את החינוך ואת המשאבים אשר יביאו פרנסה, יספקו הן בטחון חברתי והן רשתות בטחון לאלו שאין בידם לדאוג לעצמם.
- III. להכיר באלו שמתעלמים מהם, להגן על הפגיעים, לשרת את הסובלים, לאפשר להם לפתח את יכולותיהם ולהגשים את שאיפותיהם.

10. לדאוג לכך כי הפעילויות והמוסדות הכלכליים בכל הרמות יעודדו פיתוח אנושי באופן צודק ובר-קיימא.

- I. לעודד חלוקה צודקת של ההון באומות וביניהן.
- II. לפתח את המשאבים האינטלקטואליים, הכלכליים, הטכנולוגיים, והחברתיים בארצות המתפתחות ולפטור אותן מחובות בינלאומיים מכבידים.
- III. לדאוג לכך שכל פעילות מסחרית תתחשב במשאבים ברי-קיימא, בשימור סביבתי ואמות מידה מתקדמות של עבודה.
- IV. לדרוש כי לטובת הציבור, ינוהלו חברות וארגונים בין-לאומיים בשקיפות ויהיו אחראיים לתוצאות פעילותם.

11. לעודד שוויון בין המינים כתנאי מקדים לפיתוח בר-קיימא ולהבטיח כי חינוך, בריאות ואפשרויות כלכליות יהיו זמינים לכל.

- I. להבטיח את החירויות של הנשים הבוגרות והצעירות ולדאוג כי לא יפגעו.
- ב. לקדם את השתתפותן הפעילה של נשים כחברות שוות המשתתפות בתהליך קבלת החלטות וכמנהיגות במישורים הכלכליים, הפוליטיים, האזרחיים, החברתיים והתרבותיים.
- II. לחזק משפחות ולדאוג לבטחון ולאווירה אוהבת של כלל חברי המשפחה.

12. לדאוג לזכותו של כל אדם, ללא אפליה, לסביבה טבעית וחברתית אשר תומכת בכבוד

האדם, בריאותו הגופנית וטובתו הרוחנית. לדאוג כי גם בני מיעוטים יזכו לזכויות אלה.

- I. לחסל את האפליה על כל גוניה – כזו המבוססת על גזע, צבע, מין, נטייה מינית, דת, שפה, או מקור לאומי, חברתי ואתני.
- II. להבטיח את זכותם של המיעוטים לחיי הרוח שלהם, לידע, למשאבים, לאדמות ולאופן פרנסתם.
- III. לכבד ולתמוך בצעירים שבקהילותינו ולאפשר להם למלא את תפקידם המשמעותי ביצירת חברה צודקת.
- IV. להגן ולשמור על אתרים מיוחדים בעלי חשיבות רוחנית ותרבותית.

IV. דמוקרטיה, אי-אלימות ושלום

- 13. לחזק מוסדות דמוקרטיים בכל הרמות ולדאוג לשקיפות, לאחריות של הממשל, לתהליך קבלת החלטות של הכלל וצדק לכל.**
- I. לדאוג לזכותו של כל אדם למידע ברור וזמין בנושאים סביבתיים ואודות כל תכניות הפיתוח אשר עשויים להשפיע על חייו או להוות מקור לעניין.
  - II. לתמוך בחברה עולמית ומקומית שתונהג על ידי האזרחים ולקדם השתתפות אמיתית של כל האנשים והאירגונים הרוצים לקבל החלטות.
  - III. להגן על חופש הדעה, הביטוי, ההתארגנות, ההתאגדות וההתנגדות.
  - IV. למסד נגישות יעילה לתהליכים משפטיים ומנהליים עצמאיים, כולל מתן מענה לבעיות או סכנות סביבתיות.
  - V. לחסל את השחיתות בכל המוסדות הציבוריים והפרטיים.
  - VI. לחזק קהילות מקומיות ולאפשר להן לדאוג לסביבתן. להקצות אחריות סביבתית לממשל כך שיוכל לטפל בנושא בצורה היעילה ביותר.
- 14. לשלב במערכת הלימודים והחינוך את הידע, הערכים ואת הכישורים הדרושים לדרך חיים צודקת.**
- I. לדאוג שלכלל האוכלוסיה, בעיקר הילדים והנוער, תהיה נגישות לחינוך ולאפשר להם לתרום להתפתחות צודקת.
  - II. לקדם את התמיכה של האומנויות, של מדעי החברה ושל מדעי הטבע בחינוך.
  - III. לקדם את תפקידה של תקשורת ההמונים ביצירת מודעות אודות אתגרים סביבתיים וחברתיים.
  - IV. להכיר בחשיבות שבחינוך מוסרי ורוחני לטובת דרך חיים צודקת.
- 15. להעניק יחס של כבוד לכל היצורים החיים.**
- I. למנוע התאכזרות לבעלי חיים אשר בסביבתו של האדם ולמנוע מהם סבל.
  - II. להגן על חיות הבר מפני שיטות ציד, מלכודות או דיג אשר גורמים לסבל שניתן למנוע, סבל שהוא קיצוני, וכזה שהוא לטווח ארוך.
  - III. למנוע במידת האפשר, הכחדתם של מינים.
- 16. להביא לחברה של סובלנות, אי-אלימות ושלום.**
- I. לעודד ולתמוך בהבנה הדדית, אחדות ושיתוף פעולה בין כל העמים, בתוך המדינות וביניהן.
  - II. ליישם שיטות אשר ימנעו סכסוכים אלימים וליישם פתרונות משותפים לניהולן ולפתרון של סכסוכים סביבתיים ואחרים.

- III. לקצץ מערכות בטחונות לרמה של 'צבא הנועד לצורכי הגנה בלבד' ולהמיר משאבים בטחוניים למטרות שוחרות שלום כמו שימור סביבתי.
- IV. לחסל נשק גרעיני, ביולוגי, ורעיל או כל נשק אחר שנועד להשמדה המונית.
- V. לדאוג כי השימוש שיעשה בחלל החיצון יהיה רק למטרות הגנת הסביבה ושלום.
- VI. להכיר בעובדה כי השלום הוא השלמות שנוצרת על-ידי יחסים נכונים בין אדם לעצמו, לחברו, לתרבויות זרות, לצורות חיים זרות, לכדור הארץ ולשלם הגדול שאנו כולנו מהווים חלק ממנו.

הדרך קדימה

כיום יותר מתמיד, קורא לנו גורלנו המשותף לחפש התחלה חדשה. התחלות שכאלה הן ההבטחה הגלומה בעקרונות אמנת כדור הארץ. על מנת לקיים הבטחה זו, עלינו להתחייב לאמץ ולקדם את מטרות האמנה.

דבר שכזה דורש הן שינוי פנימי והן חשיבתי. דרוש סוג חדש של אחריות אוניברסלית ויחסי גומלין כלל-עולמיים. עלינו לפתח וליישם באופן יצירתי, חזון של דרך חיים ברית-קיימא במישור המקומי, הלאומי, האזורי והעולמי. הגיוון התרבותי שלנו הינו מורשת יקרת-ערך ותרבויות שונות ימצאו את דרכן הייחודית למימוש חזון זה. עלינו להעמיק ולהרחיב את הדו-שיח העולמי אשר הוליד את אמנת כדור הארץ וזאת מפני שיש לנו הרבה ללמוד מהחיפוש המשותף והמתמשך אחר תבונה ואמת.

בחיים לעיתים נוצר מתח בין ערכים חשובים. ייתכן ואז מדובר בהכרעות קשות. למרות זאת, עלינו למצוא דרכים לשילוב שבין אחדות ומגוון, יישום החירות לעומת טובת הכלל, מטרות קצרות טווח לעומת כאלה ארוכות. על כל אדם, משפחה, ארגון וקהילה לקחת על עצמו תפקיד מכריע. אנו קוראים לאמנויות, למדעים, למוסדות החינוכיים, לתקשורת, לחברות העסקיות, למוסדות האל-ממשלתיות, ולממשלות להפגין מנהיגות יצירתית. השותפות בין הממשלות, החברות והעסקים הינה חיונית לממשל יעיל.

על האומות לחדש את מחויבותן לאו"ם ולמלא את התחייבויותיהן כפי שנוסחו באמנות בין-לאומיות. עליהן לתמוך ביישומן של עקרונות אמנת כדור הארץ אשר יבוא בגיבוי אמצעים חוקיים, בין-לאומיים של אכיפה בנושאים של סביבה והתפתחות – כל זאת על מנת שנבנה קהילה כלל-עולמית ברית-קיימא.

הבה נקווה כי העיד שלנו ייזכר בזכות התעוררות של כבוד מחדש לחיים, בזכות נחישות להאיץ את המאבק אחר צדק ושלום, והאושר שבחגיגת החיים.